

פֶּן יָקוּם!

(חתימת המלכות)

ספר שני.

על השכירות

ובו הקדמה ושבעה שערים.

הקדמה.

מונחי השכירות.

404. שֶׁכֶר הוא תמורת הנאה.
השֶׁכֶר – נתון בשכירות.
שֶׁכֶר – לקוח בשכירות.⁽¹⁾
- שֶׁכֶר (אג'רת)
השֶׁכֶר (אג'אר)
שֶׁכֶר
אִסְתִּיב'אר (אג'אר)
405. שכירות משמשת בלשון הערבית במובן שכר, ויש שהשתמשו בה גם במובן השכרה. ואילו בלשון חכמי הפיקה פרושה של שכירות הוא מכירת הנאה ידועה בתמורה ידועה.⁽¹⁾
- שכירות
(אג'רה)
406. שכירות-מחייבת היא שכירות שלמה שאין עמה לא ברירה-מותנית ולא ברירת-מום ולא ברירת-ראיה, ואין אחד הצדדים יכול לבטלה, אלא אם נתן טעם לדבר.
- שכירות-מחייבת
(אג'רה)
לאן'מה
407. שכירות-החלה-מיד היא שכירות החלה משעת הקשר.
- שכירות-החלה
408. שכירות-לאחר-זמן היא שכירות החלה מוזמן ידוע בעתיד. כיצד? בית ששכרוהו בכ"כ גרש לזמן ידוע, החל מראש חודש פלוני, הרי זה קשר שכירות להבא.
- שכירות-לאחר-זמן
זמן (אג'אר)
מצ'אפה
409. משכיר, הנותן בשכירות.
- משכיר (מויג'ר).
410. שוכר, הלוקח בשכירות.
- שוכר (מסתאג'ר)
411. מושכר הוא הדבר הנתן בשכירות.
- מושכר
(מאג'ר).
412. חומר-עבודת-השכירות משמעו נכסים הנמסרים מטעם השוכר לשכיר בכדי שיעשה בהם את המלאכה שהתחייב לעשותה. כגון: האריג הנמסר לחיט לתפור ממנו בגד, והמשא הנמסר לספל להובלה.
- חומר-עבודת-השכירות
השכירות
(מסתאג'ר פיה).
413. שכיר הוא המשכיר את עצמו.
- שכיר (אג'יר).

⁽¹⁾ עיין: חברת פאלוודמה נ. מג'דלני – C.A. 138/37 2 C.L.R. 73

414. שכר-ראוי הוא השכר שנקבע על פי שומת מומחים שאין להם נגיעה בדבר. שכר-ראוי (אג'ר מק'ל).
415. שכר-מותנה הוא שכר שפורש ונקבע בשעת הקשר. שכר-מותנה (אג'ר מספחה).
416. אחריות-לנזק היא נתינת דומה כשהדבר הוא מסוג הדומים, או תשלום שוויו, אם הדבר הוא מסוג הדברים שאינם-דומים.⁽¹⁾ אחריות-לנזק (צ'מאן).
417. עושה-פירות הוא דבר העשוי והמיועד להנתן בשכירות. כגון: נכסים-שאינם-נדים, מעין פונדק, בית, מרחץ וחנות, שנבנו ונלקחו מלכתחילה לשכר, ועגלה וסוסים העומדים להשכיר. עושה פירות (מער ללאיסתע'לאל).
418. שוכר-מינקת הוא המקבל מינקת בשכר. שוכר-מינקת (מק'תריצ'ט).
419. חלוקת-הנאה פרושה חלוקת התשמיש. כגון שנים שהיו שותפים בבית אחד, והסכימו להשתמש בו חליפות, זה שנה, וזה שנה. חלוקת-הנאה (מתאיה).

שער ראשון.

עיקרים.

420. נשוא הקשר בשכירות הוא ההנאה שבדבר.⁽²⁾ נשוא השכירות.
421. השכירות ביחס לנשוא — שנים: סוג ראשון הוא קשר של שכירות לשמוש בנכסים שהם דברים-של-ממש, והיא נחלק לשלשה מינים: השכירות לסוגיה. שמוש בנכסים.
- (א) שכירות בנכסים-שאינם-נדים, מעין שכירות בית וקרקע;
- (ב) שכירות כלים, כגון בגדים וכלי עבודה;
- (ג) שכירות בהמות.
- סוג שני הוא קשר לעשית מלאכה בשכר. קוראים בזה לנשפר שכיר. כגון המקבל פועל או משרת בשכר. גם שכירות אומן היא מסוג זה. עשית מלאכה בשכר.
- כיצד? כשם שהזמנת חליפת בגדים אצל חיט, על מנת שיהיה אריג משלו, נחשבת להזמנת-אומן, כך נתינת אריג לחיט לתפור מזה חליפת בגדים, היא שכירות אומן.

⁽¹⁾ עיין: עירית חיפה נ. חורי, לעיל.

⁽²⁾ עיין: פס"ד פאלודמה, לעיל.

422. השכירים — שנים:

מין ראשון הוא שכיר-היחיד, שאינו עושה אלא לשוכר בלבד. כגון (אג'יר האצ).
 משרת חדשי, מין שני הוא שכיר-הרבים שאינו מוגבל בתנאי לעשות דוקא לשוכר בלבד. (אג'יר עאם).

כיצד? הסבל, הסרסור, החיס, השפן, הצורף, הספן, בעל העגלה העשויה לשכר ורועה בכפר — כל אלה הם שכירי-הרבים שאינם מיוחדים ליחיד, ויכולים לעשות בשביל הכל.

ואילו אחד מאלה שהשכיר עצמו לעשות מלאכה לאדם ידוע עד זמן פלוני — הרי הוא שכיר-היחיד בתוך אותו זמן.

כן, אם שכר אדם סבל, עגלון או ספן ללכת עד מקום ידוע, ויחדו השוכר לעצמו, על מנת שלא יעשה לאחר, הרי הוא בבחינת שכיר-היחיד עד אם הגיע לאותו מקום.

423. כשם שיכול יחיד לשמש שוכר שכיר-היחיד, כן גם מספר אנשים המיוחד לרבים. שהם בבחינת יחיד.

לפיכך אם שכרו להם תושבי הכפר רועה צאן על פי קשר אחד, נעשה הרועה שכיר-היחיד, אבל אם נתנו לו רשות שירעה גם בהמות של אחרים, נעשה בזה שכיר-הרבים.

424. שכירי-הרבים זוכה בשכר עם עשית המלאכה. כיצד זוכה שכיר הרבים בשכר?

425. שכיר-היחיד זוכה בשכר עם היותו מוכן ומזומן למלאכה בתקופת השכירות, ולא דוקא משעבד בפועל. ואולם אין לו לסרב לעשות את המלאכה, סרב, אינו זוכה בשכר.

426. מי שרכש לו זכות להנאה ידועה על ידי קשר של שכירות, יכול לדרוש אותה הנאה עצמה, או הנאה שכמותה, או גם פחותה ממנה, אבל אין הוא רשאי להפיק הנאה יתירה עליה.

כיצד? חנות ששכרוה למלאכת נפחות, יכול השוכר לעסוק בתוכה בכל מלאכה שקלולה שוה לקלול הנגרם על ידי מלאכת נפחות, או נזק פחות מזה. שכר בית לדירה ולא דר בו, אלא הניח בתוכו את הפציו, הרי זה מותר. אבל חנות ששכרה לסקר בשמים, אין השוכר יכול לעסוק בה במלאכת נפחות.

427. כל שיש הבדל לגבו מי הוא המשתמש, ההגבלה מועילה בו. הגבלה כשיש הבדל במשתמש.

כיצד? סוס ששכרו אדם לרכב עליו בעצמו, אינו רשאי למסרו לרכיבה לאחר.

428. כל שאין הבדל לגבו מי הוא המשתמש, אין הגבלה מועילה בו. באין הבדל. כיצד? בית ששכרו אדם לדירה, יכול הוא להושיב בו אחר.

429. יכול אדם להשכיר לשותפו את חלקו שאינו מסוים, בין שיש בו דין חלוקה ובין שאין בו דין חלוקה, אבל אין הוא יכול להשכירו לאחר. ואולם רשאי הוא להשכיר את זכות תורו להנאה, לאחר חלוקת-ההנאה.¹
430. אי-סיום שנתהוה לאחר הקשר, אין בו כדי להפסיד את השכירות. כיצד? השכיר אדם בית, ונמצא לאחר מכאן עורר שנטל את חציו לאחר שהוכחה זכותו, נשארה השכירות קיימת לגבי חציו השני של הבית.
431. יכולים שני שותפים להשכיר מדעת שניהם את נכסי השותפות לאחר.
432. מותר להשכיר דבר אחד לשנים, וכל אחד מהם משלם את השכר העולה בחלקו. ואין לגבות מהאחד את חלקו של השני, כל עוד שלא היו ערבים זה לזה.

השכרת חלק
שאינו מסוים.

אי-סיום
שנתהוה
לאחר הקשר.

השכרת נכסי
השותפות.

השכרת דבר
לשנים.

1.

ד

:

א

;

ע

454. בשכירות קרקע, הרי מלבד קביעת הזמן צריך לפרש גם את מטרת בקרקע השכירות. הושכרה לזריעה, דרוש לקבוע את אשר יזרענה, או שיוכל השוכר לזרעה מה שירצה.
455. בשכירות אומן נקבעת ההנאה על ידי פרוש המלאכה, כלומר, קובעים בשכירות אומן, מה יעשה ואיך יעשה.
- כיצד? בגדים שניתנו לצביעה, צריך להודיע לצבוע את הצבע, להראות לו את הבגדים, ולפרש אם דקים הם, או גסים.
456. בהובלת חפצים מודעת ההנאה על ידי הוראה על הדברים העומדים בהובלת החפצים. להובלה ובקביעת המקום שאליו יובלו.
- כיצד? מי שאמר: „שא את המשא למקום פלוני“, הרי הואיל והמשא מצוי בפניהם, והמרחק ידוע, אף ההנאה ידועה.
457. תנאי הוא שתהא הפקת החנאה בגדר האפשר. לפיכך, סוס שברח ונעלם, אין שכירתו שלמה.

אפשרות השגת
ההנאה

פרק רביעי,

על השכירות בטלה והנפסדת.

458. נעדר אחר מתנאי הקשור, השכירות בטלה. בטול השכירות. כיצד? השוטה והקטן, שכירתם והשכרתם בטלה. אבל אם נשתטה השוכר או המשכיר, לאחר גמר הקשר, אין השכירות בטלה.⁽¹⁾
459. שכירות בטלה, אין חייבים בה בשכר בעד השמוש במושכר. אבל אם היה המושכר נכסי-הקדש, או נכסי-יתומים, חייבים על השמוש בתשלום השכר הראוי. שוטה, דינו כיתום.
460. נמצאו תנאי הקשור, ונעדר אחד מתנאי השלמות, השכירות נפסדת. השכירות אימת נפסדת?
461. שכירות נפסדת קיימת, ואולם אין המשכיר זכאי בה אלא בשכר הראוי, ולא בשכר המותנה.
462. השכירות יש שהיא נפסדת מפאת אי-ידיעת השכר, או מחמת אי-מציאותם של איזה מתנאי השלמות.
- בתנאי הראשון חייבים בשכר הראוי במלואו. במשל השני משלמים את שכר הראוי, בתנאי שלא יעלה זה על השכר המותנה.⁽²⁾

⁽¹⁾ עיין: קרן קימת לישראל נ. ביגל — L. A. 15/33 3 Rot. 1186

⁽²⁾ עיין: נהבלי נ. מזרחי — C. A. 123/33 2 P.L.R. 99

שער שלישי.

על דיני השכר

ובו שלשה פרקים.

פרק ראשון.

על השכר.

463. כל הראוי לשמש מחיר במכר ראוי לשמש גם שכר בשכירות. ואילו גם דבר שאינו ראוי לשמש מחיר במכר אפשר לו שיהא ראוי לשמש שכר. כיצד? אפשר לשכור גן תמורת סוס, או תמורת דירה בבית.
464. השכר, כשהוא מזומנים, נודע על ידי קביעת הסכום, כבמחיר הממכר. ידעת השכר כשהוא מזומנים.
465. היה השכר כלים, או דבר שבמדה, שבמשקל, או שבמנין, ממין הדומים, יש לתארו ולהודיע מכסתו. כשהוא כלים וכו'.
- בדברים שהעברתם כרוכה בהוצאות וטורח, הרי הוא משתלם באותו מקום שהתנו עליו. לא פורש מקום התשלום, הרי אם היה המושכר נכסים שאינם נדירים, משלמים שכרו במקום המצאם; שכר מלאכה — במקום עשייתה; שכר הולכה — במקום שבו זוכה השכיר בשכרו. מקום תשלום השכר.
- אבל דברים שאין בהם הוצאות וטורח, נוטלים בכל מקום שירצה.

פרק שני.

על סבת חיוב השכר, וכיצד זוכה בו המשכיר.

466. הקשר בלבד אין בו כדי לחייב בשכר. חיוב השכר. כלומר, אין חייבים מיד בתשלום השכר, משגקשרה השכירות.
467. תשלום מוקדם מחייב בשכר, כלומר, אם שלם השוכר את השכר במוקדם, זכה בו המשכיר, ואין השוכר יכול לדרשו אחר־כך חזרה. תשלום במוקדם.
468. עצם התנאי לתשלום מוקדם מחייב בשכר. כלומר, מקום שהתנו שישתלם השכר במוקדם, אחד אם נעשה הקשר לשמוש דברים, או למלאכה, חייב השוכר לשלם תחילה את השכר. תנאי לתשלום במוקדם.
- ובמשל הראשון יכול המשכיר לסרב למסור את המושכר עד שלא יקבל את דמי השכירות, ובמשל השני יכול השכיר לסרב לעבוד עד אם קבל את השכר. ובשני האפנים, אם דרש המשכיר את דמי השכירות במוקדם, וסרב השוכר, יכול המשכיר לבטל את השכירות.

469. הפקת ההנאה מחייבת בשכר. הפקת ההנאה.
- כיצד? סוס ששכרו לרכוב עליו עד למקום ידוע, הרי אם רכב השוכר והגיע לאותו מקום, זכה המשכיר בשכר.
470. שכירות שהיא שלמה, הרי גם עצם האפשרות בלבד להפקת ההנאה מחייבת בה בשכר. אפשרות הפקת ההנאה בשכירות שלמה.
- כיצד? שכר אדם בית בשכירות שלמה, ונמסר לרשותו, חייב הוא בשכרו גם אם לא גר בו.
471. בשכירות נפסדת אין האפשרות בלבד להפקת ההנאה דיה, ואין חיוב בשכר, כל עוד לא הופקה ההנאה בפועל. שכירות נפסדת.
472. מי שהשתמש בנכסי אחר שלא לפי קשר ושלם, הרי אם היה זה דבר העושה פירות, חייב הוא בשכר הראוי, ואם לא — פטור. ואילו אם לאחר שדרשו הבעלים שכר השתמש האיש בנכסים, חייב הוא בתשלום שכר אף אם לא היו הנכסים דבר העושה פירות, מכיון שבהשתמשו על דרך זה התרצה לשלם שכר.⁽¹⁾ שמוש שלא לפי קשר ושלם ברשות.
473. כל שהתנו ביניהם המתקשרים בנוגע לשכר, ארְפָּה, או מזומנים, עליהם לקיים את התנאי.⁽²⁾ תנאים בתשלום השכר.
474. הצדדים שהתנו שיהא השכר בארכה, מוסר המשכיר תחילה את המושכר, והשכיר עושה תחילה את עבודתו, ואין חיוב תשלום שכר, עד שלא הגיע הזמן שהסכימו עליו הצדדים. כשהשכירות בארכה.
475. שכירות סתם שלא הותנה בה כל תנאי בנוגע לתשלום השכר שיהיה במוקדם, או לאחר זמן, אחד אם היה קשר השכירות לשמוש בדברים של ממש, ואחד אם היה למלאכה, חייב בה המשכיר למסור תחילה את המושכר, והשכיר לעשות תחילה את מלאכתו. באין כל תנאי.
476. שכר שנקבע לפי זמן מסוים, כגון לפי החודש או השנה, חייבים בתשלום השכר בסוף אותו הזמן. בקביעת השכר לפי הזמן.
- כיצד? היה התשלום חדשי, חייבים בשכר בסוף החודש; לפי השנה — בסוף השנה.
477. מסירת המושכר תנאי הוא לחיוב השכר, כלומר, חובת השכר חלה משעת המסירה, ואין המשכיר מקבל שכר בעד הזמן שקדם למסירה, ואם נגמר זמן השכירות לפני המסירה, אינו זכאי בשכר כל עיקר. מסירת המושכר.

⁽¹⁾ עיין: חלאק נ. דימיאני — C.A. 115/29 1 P.L.R. 606

⁽²⁾ עיין: טיילור נ. שיבר — C.A. 55/41 8 P.L.R. 179

478. פסקה הנאת המושכר לחלוטין, אין חייבים בשכר. הפסק ההנאה.
- כיצד? מרחץ הטעון תקון ובטלו משמושו תוך זמן התקון, מנכים מהשכר כחלק העולה לאותו הזמן.
- הוא הדין אם נפסקו מי הטחנה, אין לשלם שכר משעת הפסק המים ואילך. ואילו, אם לא טחן בה השוכר קמה, ושמש בטחנה על איזה דרך אחר, חייב הוא בחלק השכר, כפי הנאתו.¹
479. מי ששכר חנות, זהחזיק בה, ובא אחר-כך בטענה שלא שמש בה לעסק, ונשארה החנות נעולה מחמת פטלה ממשא ומתן, אינו יכול לסרב לשלם את שכר אותו הזמן.¹ שוכר שלא השתמש במושכר.
480. סירה ששכרוה לזמן ידוע, וכלה הזמן בעודה בדרך, נמשכת השכירות בדרך. כללה השכירות בדרך.
481. מי שנתן ביתו לאחר על מנת שיתקנו וידור בו, ותקן הלה את הבית ודר בו זמן ידוע, הרי זה כמין שאלה, והוצאות התקון חלות עליו, ואין בעל הבית יכול ליטול ממנו דבר בחשבון השכר לאותו הזמן. תקן לשם דירה.

פרק שלישי.

הרשאי השכיר לעכב תחת ידו חומר-עבודת-השכירות?

482. שכיר המביא שנוי בדבר על ידי מלאכתו, כגון חיט, צובע או כובס, הרי אם לא נעשה הסכם שיהא השכר בארכה, רשאי הוא לעכב תחת ידו את חומר-עבודת השכירות בשכרו. שכיר המביא שנוי ע"י מלאכתו.
- ואם בכגון זה נשחתו הנכסים תוך זמן העכוב, אין הוא חייב בנזקם, אבל אין הוא בא על שכרו. אין הוא בא על שכרו.
483. שכיר שאיננו מביא שנוי על ידי מלאכתו, כגון הספל והספן, אין לו זכות לעכב תחת ידו את חומר-עבודת-השכירות בשכרו. ושאינו מביא שנוי.
- נשחתו הנכסים תחת ידו, חייב הוא בנזקם, ובעל הנכסים, הרשות בידו: רצה — נוטל שוויים, כשהם מובאים כבר למקומם, ומשלם שכר; רצה — נוטל את שוויים כשלא הובאו עדיין למקומם, ואינו משלם שכר.

¹ עיין: קורון נ. שייך עלי — C. A. 105/32 3 Rot. 1172

ישיבת חברון נ. כטיב — C. A. 43/33 8 Rot. 543

בלום נ. עזבון סורסוק — C. A. 77/57 1 C.L.R.No. 61
פס"ד פאלוודמה.

עטאלה נ. קורנר האוו — C. A. 134/40 7 P.L.R. 405

קסטלניץ נ. סווישה — C. A. 29/38 5 P.L.R. 202

סבטי נ. קיבלר — C. A. 98/38 5 P.L.R. 341

שער רביעי.

על תקופת השכירות.

484. יכול אדם להשכיר לאחר את נכסיו ורכושו לזמן קבוע, בין שהזמן אורך הזמן. ארוך, והוא שנים, ובין שהוא קצר, והוא ימים.
485. השכירות, רואים אותה חלה מתחילת הזמן שצוין ונקבע בקשר. התחלתו.
486. זמן שלא פורש תחילתו בשעת הקשר, רואים אותו כחל משעת הקשר.
487. נכסים שאינם נדדים, כשם שאפשר להשכירם לשנה בקביעת השכר לפי חודש או שנה. החדשי, כך אפשר גם להשכירם למשך שנה בכ"כ גרש לשנה, מבלי לציין את השכר החדשי.
488. שכירות שנקשרה בראשית החודש, אחד אם נקשרה לחודש אחד או יותר, הרי אם התנו על השכר שהוא חדשי, השכירות היא לפי החודש; ואף אם היה החודש פחות משלשים יום חייבים בשכר חודש מלא.
489. שכירות שנקשרה באמצע החודש למשך חודש אחד, רואים את החודש שהוא שלשים יום.
490. שכירות שנקשרה באמצע החודש לכ"כ חדשים משלימים את החודש הראשון החסר עד לשלשים יום מתוך החודש האחרון לשכירות, ומשלמים שכר של החודש האחרון לפי חשבון הימים, ואת החדשים האמצעיים מונים ללבנה.
491. שכירות שנקשרה באמצע החודש בכ"כ גרש לחודש, ולא נקבע מספר חדשים. מספר החדשים, מחשבים את החודש הראשון החסר שלשים יום, וכן גם את שאר החדשים.
492. שכירות שנקשרה בראשית החודש למשך שנה אחת, מחשבים את חדשי השנה. השנה שנים עשר חודש.
493. שכירות שנקשרה באמצע החודש למשך שנה אחת, מחשבים את מונים ללבנה. החודש האחד לפי הימים, ואת יתר אחד עשר החודש מונים ללבנה.
494. נכסים שאינם נדדים שהשכירות בכ"כ גרש לחודש, ולא צוין מספר החדשים, הקשר שלם.¹

¹ עיין: יורשי עלאמי נ. היועץ המשפטי — C. A. 180/34 8 Rot. 545

ומשכלה החודש הראשון יכול השוכר, או המשכיר, לבטל את השכירות תוך מעת-לעת ראשונה של החודש השני ושל החדשים הבאים אחריו; ואילו משעברה מעת-לעת ראשונה, אינם יכולים לבטל.

ואם תוך החודש אמר אחד הצדדים: „בטלתי“, בטלה השכירות בסוף אותו חודש, ואם בתוך החודש אמר: „בטלתי מתחילת החודש הבא“, בטלה השכירות מתחילת החדש הבא; ואם שלם את השכר במוקדם לחדשים, או יותר, אין אחד מהם יכול לבטל את השכירות לאותם החדשים.

שעות עבודה. 495. השוכר את הפועל ליום אחד, נוהג עמו לפי מנהג המקום, אם עליו

לעבוד מעלות השחר עד לשעת המנחה, או עד לשעת השקיעה.

מנחה: - עצר" - שתיים, שלש שעות לפני שקיעת החמה.

496. מי ששכר, למשל, נגר לעבוד לו עשרה ימים, מחשבים את השכירות

התל מהימים הבאים לאחר הקשר. ואם שקרו לעבוד לו בקיץ עשרה ימים, ולא

פרש באיזה חודש ומאיזה יום יתחיל, אין הקשר שלם.

שכירות לכו"כ
ימים מאימתי
מתחילה?

שער חמישי.
על הברירות
 ובו שלשה פרקים.

פרק ראשון.
על ברירה-מותנית.

497. בשכירות, כבמכר, נוהגת ברירה-מותנית, ומותר להשכיר ולשכור על תנאי שתהא הברירה ביד אחד הצדדים, או לשניהם יחד, בתוך זמן של כו"כ ימים.	<p>הברירה
בידי מי ?</p>
498. מי שהברירה בידו, רשאי בתוך זמן הברירה, לבטל את השכירות, או לקיימה.¹	דינה.
<p>499. הבטול, או ההסכמה, אפשר להם שיהיו בדברים, או על ידי מעשה, כמבואר בסעיפים 302, 303 ו-304.
לפיכך, אם היתה הברירה ביד המשכיר, ונהג דרך בעלים במושכר בתוך זמן הברירה, הרי זה בטול על ידי מעשה.
ואם היתה הברירה ביד השוכר, ונהג כדרך השוכרים במושכר, הרי זה הסכמה על ידי מעשה.</p>	<p>הבטול
והסכמה
כיצד ?</p>
500. עבר זמן הברירה מבלי שבטל מי שהברירה בידו את הקשר, או קיימו, בטלה הברירה, והשכירות מחייבת.	<p>זמן הברירה
שעבר.</p>

¹ עיין: היועץ המשפטי נ. באדר — C. A. 198/40 7 P.L.R. 513

התחלת זמן
הברירה.

501. הברירה, זמנה משעת הקשר.

התחלת זמן
השכירות.

502. השכירות, זמנה משעת בטול הברירה.

כו"כ דונם,
ונמצא יותר,
או פחות.

503. קרקע ששכרוה בחזקת כו"כ אמות, או דונמים, ונמצא בה יותר,

או פחות, השכירות שלמה, וחייבים בשכר המותנה.

אבל אם נמצא פחות, הברירה ביד השוכר, שאם רצה, הרי הוא מבטל

את השכירות.

כו"כ גרש
הדונם.

504. מגרש שהושכר בכו"כ גרשים הדונם, מחשבים את דמי השכירות

לפי מספר הדונמים.

הנאי לגמר
המלאכה
בזמן ידוע.

505. קשר שכירות שנקבע בו השכר על מנת שיגמור השכיר מלאכה

ידועה עד זמן ידוע, השכירות כשרה, והתנאי מועיל.

כיצד? מי שנתן אריג לחיט על מנת שיגזרנו ויתפור מזה כתונת,

ויוציאנה מתחת ידו גמורה בו ביום, או מי ששכר גמל על מנת שיגיע בו למכה

במשך כו"כ ימים — השכירות כשרה, והרי אם קיים המשכיר את התנאי, נוטל

את השכר שהותנה; לא קיים את התנאי, נוטל את שכרו הראוי לו, על מנת

שלא יעלה זה על השכר שהותנה.

התנו בשכר
על שנים או
שלשה אפנים.

506. התנו על השכר בשנים, או שלשה אפנים, לפי העמל, העמל, המשא,

המרחק, המקום והזמן, השכירות שלמה, וחייבים בשכר לפי אותו האופן

שבחרו בו.

כיצד? קבעו מקח לשלם כו"כ גרשים, אם יהיו התפרים דקים, וכו"כ גרשים

אם יהיו התפרים גסים — חייבים לשלם את השכר לפי אופן התפירה.

כן מי ששכר חנות, ונקבע מקח לשלם כו"כ גרש, לכשישתמש השוכר בחנות

לעסק בשמים, וכו"כ גרש, אם ישתמש בה לשם נפחות, חייב השוכר לשלם את

השכר שהותנה, לפי אופן השמוש בחנות.

כן מי ששכר בהמה בכו"כ גרש, לשאת עליה חטה, ובכו"כ גרש, לשאת

עליה ברזל, עליו לשלם את השכר שהותנה, לפי המשא.

או בהם שאמר: „השכרתי לך בהמה זו במאה להגיע בה לטשורלו, ובמאתים,

עד לאדרנה, ובשלוש מאות, עד לפילבה“, חייב השוכר לשלם את שכר אותו המקום

שהגיע אליו.

וכן משכיר שאמר: „השכרתי לך בית זה במאה, וזה במאתים“, חייב השוכר

לשלם את שכר אותו הבית שדר בו.

כן מי שקבע מקח עם חיט על מנת לשלם לו חמשים גרש בעד תפירת

גלימה, אם יגמרנה בו ביום, ושלשים, אם יגמרנה מחר, השכירות כשרה, והתנאים

קיימים.

פרק שני.

על-ברירה-לאחר-ראיה.

507. השוכר יש לו ברירה-לאחר-ראיה. הברירה
בידי מי?
508. ראית המושכר, כראית הנאתו. הראיה כיצד?
509. מי ששכר נכסים-שאינם-גדלים, ולא ראם, יש לו ברירה-לאחר-ראיה. בנכסים
שאינם גדלים.
510. מי ששכר בית שראהו קודם לכן, אין לו ברירה-לאחר-ראיה. חוץ אם היה המקום מיועד לדירה, ונהרס ונשתנתה צורתו הראשונה — הברירה בידו. בית שראהו
קודם לכן.
511. כל מלאכה שחל בה שנוי עם שנוי התנאים, יש לו לשכיר ברירה-לאחר-ראיה. ברירת השכיר,
במלאכה שחל
בה שנוי.
- כיצד? חיש שהתקשרו אתו לתפירת בגד, הרי לאחר שראה את האריג, או את הבד, הברירה בידו.
512. מלאכה שאין שנוי חל בה עם שנוי התנאים, אין בה ברירה-לאחר-ראיה. במלאכה שלא
חל בה שנוי.
- כיצד? נעשה קשר לקטוי כו"כ אוקיות גרעיני כותנה בכוכ גרש, הרי אף לאחר שראה השכיר את הכותנה — אין לו ברירה.

פרק שלישי.

על ברירה-מחמת-מום.

513. בשכירות, כבמכר, נוהגת ברירה-מחמת-מום.⁽¹⁾
514. מום שיש עמו ברירה בשכירות הוא העדר ההנאה הראויה לחלוטין, או פגם בהנאה. מום, מהו?
- כיצד? בית שנהרס כולו, ומי הטחנה שנפסקו, ופסקה בזה ההנאה הראויה; ותקרת הבית שנפלה, או בנין שנהרס מקצתו, ויש בזה משום סכנה לבנין כולו; וסוס העומד להשכיר שנפצע בגבו, ונולד על ידי כך פגם בהנאה הראויה — הרי אלה הם מומים שיש עמם ברירה. ואילו פגם שאינו פוגם בהנאה, כגון התפוררות הטיח במדה שאין המטר והקודר חודר אל תוך הבית, או תלישת רעמתו או זבבו של הסוס — אינו סבה לברירה בשכירות.⁽¹⁾
515. מום שנולד במושכר עד שלא הופקה ההנאה, הרי זה כאילו היה בשעת הקשר. מום שנולד
לפני הפקת
ההנאה.

⁽¹⁾ עיין: פס"ד פאלוודמה.

516. מום שנולד במושכר, הברירה ביד השוכר: רצה — משמש בהנאה הברירה כיצד? — משהיא במומה, ונותן, בכגון זה, את השכר מְשֻלָּם, רצה — מבטל את השכירות.
517. משכיר שסלק את המום החדש לפני שבטל השוכר את השכירות, מום חדש שסולק, לא נשארה זכות הברירה לשוכר; ואם רצה השוכר לשמש במושכר במשך שארית זמן השכירות, אין המשכיר יכול לעכב על ידו.
518. שוכר שאמר לבטל את השכירות לפני עבור המום החדש הפוגם בהנאה, יכול הוא לעשות כן בפני המשכיר, אבל אין הוא יכול לבטלה שלא בפניו. ואם חזר בו השוכר מהשכירות שלא בפני המשכיר, כלומר, מבלי שהודיעו על כך, אין חזרתו מועילה, והשכר משתלם כמקודם.
- ואילו, אם נעדרה ההנאה הרצויה לחלוטין, יכול הוא לבטל את השכירות ושלא בפניו. אף שלא בפני המשכיר, ואחד אם בטל את השכירות, ואחד אם לא בטלה, תרי בהתאם לסעיף 478, אין חיוב לתשלום השכר.
- כיצד? בית שהושכר, ונהרס חלק ממנו, ונפגמה הנאת השכירות, יכול השוכר לחזור בו מהשכירות, אבל צריכה החזרה שתהיה בפני המשכיר. ואם יצא את הבית ולא הודיעו על כך, חייב הוא בשכר, כאילו לא יצאו. אבל, אם נהרס הבית כולו, יכול השוכר לבטל את השכירות אף שלא בפני המשכיר, ומכל מקום אין חיוב בשכר.⁽¹⁾
519. בית שנהרס בו חדר, או קיר, ולא ביטל השוכר את השכירות, בית שנהרס מקצתו, והוסיף לדור בשארית הבית, אינו מנכה דבר מהשכר.
520. שְכָר שני בתים כאחד בכ"כ גרש, ונהרס אחד מהם, יכול הוא אחד משני בתים שנהרסו, להסתלק משניהם.
521. בית ששכרוהו בחזקת כו"כ חדרים, ונמצא מספר החדרים חסר, הברירה ביד השוכר: רצה — מבטל את השכירות, רצה — מקיים את השכירות בשכר-שהותנה. ואין הוא יכול לאַשֵׁר את השכירות, ולנפות דבר מהשכר.⁽²⁾

⁽¹⁾ עיין: בלום נ. עובון סורסוק — C.A. 77/37 1 C.L.R. No. 51
פס"ד פאלודמה, ישיבת חברון נ. חאמיד, לעיל.

⁽²⁾ עיין: קסטלניץ נ. סווישה, לעיל.

שער ששי.

על המושכר למיניו ודיניו

ובו ארבעה פרקים.

פרק ראשון.

על שכירות נכסים-שאינם-נדים.

522. שכר בית או חנות, ולא פָּרַשׁ מי ישב בהם, השכירות כשרה. בית, ולא פרש מי ישב בו.
523. מי שהשכיר ביתו, או חנותו, כשחפציו בתוכם — השכירות שלמה, ועל המשכיר לפנות את הסחורה ואת הכלים, ולמסור את הבית. בית, וחפצי המשכיר בתוכו.
524. מי ששכר קרקע, ולא קבע מה יורענה, ולא כלל בדבריו שיוכל לורעה כל מה שירצה — השכירות נפסדת, אבל אם נקבע הזרע לפני שבטל הקשר, והסכים המשכיר, הקשר הפך שלם. קרקע, ולא קבע מה יורענה.
525. מי ששכר קרקע על מנת שיוכל לזרוע בה כל מה שירצה, רשאי הוא לזרעה פעמים בשנה, בקיץ ובחורף. קרקע, לזרוע כל מה שירצה.
526. זמן השכירות שְׁפָלָה לפני שְׁבָשֵׁל קציר, אפשר לה לתבואה שתשאר מחוברת לקרקע עד שְׁבָשֵׁל, ועל השוכר לשלם את השכר-הראוי, עד לבשול החבואה. הזמן שכלה לפני הקציר.
527. שכר חנות, ולא פָּרַשׁ לשם מה שכר, השכירות שלמה, ודרך שמושה הוא לפי המנהג. חנות, ולא פורש לשם מה.
528. מי ששכר בית ולא פָּרַשׁ את מטרת השכירות, רשאי הוא לדור בו בעצמו, או להושיב בו אחר, ויכול הוא לשים בו את חפציו ולעשות בו כל מלאכה שלא תזיק לבית, או לא תפחיתו מערכו, ואין הוא יכול, שלא מדעת בעלים, לעשות בו מלאכה שתזיק לבית, או תפחיתו מערכו. בענין קשירת בהמות הולכים אחר המנהג. חנות, דינה על דרך זה.
529. חייב המשכיר לתקן את הדברים שקלקולם שולל את ההנאה הראויה. כיצד? חייבים הבעלים בחטיטת תעלות המים של הטחנה, וכן חייבים הם לתקן את הבית, תעלותיו וצנורותיו ואת הדברים שקלקולם מזיק לדירה, ולעשות את כל יתר הדברים השייכים לבנין, ואם סרבו הבעלים לעשות כל אלה, רשאי השוכר לצאת את הבית. תקון המושכר על מי?
- ואילו, אם היה הבית במצבו זה בשעת השכירות, וראה השוכר, הרי מכיון ורואים אותו שהסכים למום, אין הדבר יכול לשמש לו אתר כך אמתלא לצאת את הבית, ושוכר שעשה תקונים אלה על דעת עצמו, אין הוא יכול לתבוע את הוצאות התקן מהמשכיר, ורואים אותו כמנדב.

530. שוכר שעשה תקונים מדעת המשכיר, והם מצרכי בדק הבית, כגון חלופי רעפים בגג, או לשם הקדמת פני הסכנה, הרי אף אם לא פִּרַשׁ כי ההוצאות תחולנה על המשכיר, נוטל השוכר ממנו את הוצאותיו.
לא היו התקונים אלא להנאתו של השוכר, כגון תקון התנור, הרי כל עוד שלא הותנה על כך בפירוש, אין השוכר יכול לגבות את ההוצאות מהמשכיר.¹
531. השוכר נחלה, והקים בתוכה בנין חדש, או שִׁנְטָעָה עצים, הברירה בשוכר במושכר.
ביד המשכיר: רצה — מפיל את הבית או העץ, רצה — משלם שוים, אם רב או מעט, ומשאירם.
532. פְּנוּי הרפש והזבל שנערמו תוך זמן השכירות, על השוכר. פְּנוּי הזבל.
533. שוכר שהיה מקלקל את המושכר, יכול המשכיר, באין בידו למנוע המקלקל את המושכר, אותו מזה, לפנות אל השופט ולדרוש את בטול השכירות.

פרק שני.

על שכירות כלים.

534. שכירות מטלטלים, כגון בגדים, כלירזין ואהלים, לזמן ידוע, ובשכר שכירות כלים, קבוע, כשרה.
535. מי ששכר בגדים כדי ללכת בהם לאיזה מקום, וְלִבְשָׁם בביתו, או שכר בגדים, ולא לבשם, חייב בשכרם.
שלא לבשם כלל, חייב בשכרם.
536. השוכר בגדים על מנת שִׁלְבָּשָׁם הוא, אינו רשאי לְתַקְּם לאחר בגדים על מנת שִׁלְבָּשָׁם בעצמו.
לְלַבְּשָׁם.
537. דין תכשיטים כדון בגדים. תכשיטים.

פרק שלישי.

על שכירות בהמות.

538. כשם ששכירות בהמה ידועה שלמה, כך שלם החוזה שנעשה עם בהמה ידועה, מוליד המשא, להוליד עד מקום ידוע.
או הולכה למקום ידוע.
539. שִׁכַּר בהמה ידועה ללכת בה למקום פלוני, ועיפה בדרך, ועמדה, הברירה ביד השוכר: רצה — מחכה עד שתקום הבהמה ותלך, רצה — מבטל את

¹ עיין: בראש נ. אלמוקאט — C. A. 73/29 3 Rot. 1159

השכירות; ובכגון זה משלם הוא למשכיר את שכר הדרך שכבר הלך בה, לפי השכר שהותנה.

540. נקבע מקח להובלת משא ידוע למקום פלוני, וחלתה הבהמה בדרך, ועמדה חייב המשכיר להעמיד לשוכר בהמה אחרת, להביא לו את המשא לאותו מקום.

חווה להולכה,
ועמדת הבהמה
בדרך.

541. אין לשכור בהמה סתם מבלי לציין, ואלו אם צינה לאחר הקשר, והסכים השוכר, השכירות כשרה.

ציון הבהמה.

כן אפשר, כפי שנהוג, לשכור בהמה סתם, ממין ידוע; והולכים בזה אחר המנהג.

כיצד? מי ששכר, בהתאם למנהג, סוס ללכת בו עד מקום פלוני, חייב הבהם להביא את השוכר על סוס מסוים עד לאותו מקום, כנהוג.

542. בשכירות לא די לציין את המרחק לפי החבל, כגון בשם הפלך, או המחור, מלבד אם היה שם החבל מיוחד גם לאיו עיר.

ציון המרחק.

כיצד? שכירות סוס ללכת בו לצרב, או לבוסניה, אינה כשרה, וצריך לציין את שם העיר, או הכפר, שיש להגיע אליהם. אבל אם שמש השוכר במלה „שאם“, הגם שהיא מציינת חבל ידוע, הואיל ונהגו לקרא בשם זה גם לדמשק-העיר, הרי שכירות סוס להגיע ל„שאם“, שלמה.

543. בהמה ששכרה ללכת בה למקום פלוני, ונמצאו שתי ערים הנקראות בשם זה, חייבים בשכר-הראוי של ההליכה לאותה עיר שאליה הלך.

שתי ערים
בשם אחד.

כיצד? מי ששכר בהמה ללכת בה מקושטא לטשקמדינה, ולא פרש אם היא טשקמדינה הקטנה, או טשקמדינה הגדולה, הרי הוא חייב בשכר-הראוי, לפי מרחק המקום שאליו הלך.

544. שכר סוס ללכת בו לעיר ידועה, חייבים להביא את השוכר עד לביתו שבאותה עיר.

הבאת השוכר
עד לביתו.

545. השוכר בהמה ללכת בה למקום ידוע אינו רשאי לעבור מאותו מקום והלאה, שלא ברשות בעלים. עבר, הרי היא באחריותו עד שיחזירנה לבעליה שלמה ובריאה, ואם מתה בהליכתה, או בחזירתה, חייב בדמיה.

שכר למקום
ידוע, ועבר
עליו.

546. השוכר בהמה ללכת בה למקום ידוע, אינו רשאי ללכת בה למקום אחר. הלך, ומתה הבהמה, חייב בדמיה.

הלך למקום
אחר.

כיצד? שכר בהמה ללכת בה לטקפורטאע' והלך בה לאסלמיה, ומתה, חייב באחריותה.

547. שכר בהמה ללכת בה למקום ידוע, ויש להגיע לשם בדרכים אחדות, יכול השוכר ללכת בכל דרך מן הדרכים שנהגו בה הרבים ללכת.

הלך בדרך
אחרת.

ואם ציין בעל הבהמה דרך, ותלך השוכר בדרך אחרת, ומתה הבהמה, הרי אם היתה הדרך שהלך בה ארוכה מזו שצוינה על ידי המשכיר, או קשה יותר, חייב השוכר בדמיה, אבל אם היתה הדרך שהלך בה כזו שצוינה, או קלה ממנה, אינו חייב באחריותה.

548. מי ששכר בהמה לזמן ידוע, אסור לו להשתמש בה לאחר עבור שכר לזמן ידוע, אותו הזמן; השתמש בה ומתה, חייב לשלם.

549. שכר בהמה לרכב עליה פלוני, השכירות שלמה, וכן שלמה שכירות, בהמה לרכיבה, סתם, על מנת שיוכל השוכר להרכיב עליה את מי שירצה.

550. השוכר בהמה לרכיבה, אסור לו לשאת עליה משא. נשא עליה שכר לרכיבה ומשא, חייב לשלם; אבל, בכגון זה, פטור השוכר משכר.

551. הושכרה בהמה לפלוני לרכיבה, אסור לו לאחר לרכב עליה, רכב אחר, ומתה, חייבים בנזקה.

552. השוכר סוס-על מנת שיוכל להרכיב עליו את מי שירצה, יכול הוא לרכב עליו בעצמו, או להרכיב אחר. אבל אחד אם רכב עליו בעצמו, או שהרכיב עליו איש זולתו, הרי משנקבע מי הוא הרוכב, אין הוא יכול להרכיב עליו אחר.

553. שכר בהמה לרכיבה, ולא פָּרַש מי ירכב עליה, ולא כלל בדבריו לא פירש שיוכל להרכיב עליה את מי שירצה — השכירות נפסדת. אבל אם נקבע וצויין הרוכב קודם לבטול השכירות, נעשה הקשר שלם, ואף בכגון, זה, אין אחר, זולת מי שצויין, רשאי לרכב עליה.

554. שכר בהמה למשא, הרי בכלל הנוגע לאוכף, מוסָּרָה ושקים הולכים אחר מנהג המקום.

555. שכר בהמה ולא פָּרַש את כמות המשא, ואף לא הורה על המשא באצבע, הרי כמותו נקבעת לפי המנהג.

556. אסור לו לשוכר שיכה את הבהמה שלא מדעת בעליה; הכה, ומתה, חייב באחריותה.

557. בעלים שנתנו רשות לשוכר להכות את הבהמה, רשאי הוא להכותה על אותם מקומות שראוי להכות עליהם, אבל אם הכה את הבהמה על מקום שאינו ראוי להכות עליו, כגון שהכה אותה על ראשה, במקום שהיה לו להכותה על ערפה, ומתה, חייב באחריותה.

558. בהמה ששָׁכְרָה אדם למשא, מותר לו לרכב עליה.

שכר בהמה למשא ורכב עליה.

559. מי ששכר בהמה ופרש מין המשא וכמותו, יכול הוא לשאת עליה משא ממין אחר באותה הכמות שנוקה לבהמה פחות, או שווה לנזק הנגרם על ידי המשא שצויין, אבל אינו יכול לשאת עליה דבר שנוקו יותר.

כיצד? השוכר בהמה לשאת עליה חמש מדות חטה, יכול הוא לשאת עליה חמש מדות מאיזה מין שירצה, בין שהיתה החטה משלו, או משל אחר, וכן יכול הוא לשאת על גבה חמש מדות שעורה.

ואולם אין הוא רשאי לשאת מאה אוקיות ברזל על גבי בהמה ששכרה לתת עליה מאה אוקיות כותנה.

איו משא
יטעין.

560. פריקת המשא מעל הבהמה, על המשכיר. פריקת המשא.

561. חייב המשכיר בכלכלת המושכר. כיצד? סוס שהושכר, חייב המשכיר לזונו ולהשקותו, ואילו אם האכיל השוכר את הסוס שלא מדעת המשכיר, הרי זה בבחינת נדבה, ואינו יכול לדרוש תשלום מבעליו.

כלכלת המושכר
על מי?

פרק רביעי.

על שכירות אדם.

562. מותרת שכירות אדם לשרות או למלאכה, בקביעת הזמן, או בקביעת העמל על איזה דרך אחר, כמבואר בפרק השלישי של השער השני.

שכירות אדם
לשרות או
למלאכה.

563. מי שעשה מלאכה לאחר לפי דרישתו, ולא נעשה ביניהם כל חוזה בנוגע לשכר, הרי אם היה השכיר מאותם האנשים שדרכם לשרת בשכר, נוטל הוא שכרו הראוי לו, ואם לאו, אינו נוטל כלום.⁽¹⁾

מי שעשה
מלאכה בלי
חוזה לשכר.

564. מי שאמר לחברו: „עשה דבר פלוני, ותבוא על שכרך“, ולא ציין את מכסת השכר, ועשה האיש את המלאכה, הרי הוא נוטל את השכר הראוי לו.⁽²⁾

„תבוא על
שכרך“, ולא
ציין השכר.

565. מי שהעסיק פועל, ולא קצץ לו את שכרו, הרי אם היה שכר היום ידוע, נותן לו את השכר הידוע, ואם לאו, נותן את השכר הראוי לו. הוא הדין בשכירות אומנים.⁽³⁾

פועל שלא
קצץ שכרו.

(1) עיין: קלוצקובה נ. אלטאנאסי — C.A. 1/32 1 P.L.R. 762

וויטשטוק נ. שיינברג — C.A. 52/38 5 P.L.R. 273

(2) עיין: וויטשטוק נ. שיינברג, לעיל.

(3) עיין: כהן נ. כפון, לעיל.

566. מי שעשה קשר עם שכיר לתת לו דבר בלתי קבוע מסוג הדברים שאינם דומים, הרי הוא חייב בשכר הראוי לו.
 היה השכר מהדברים שאינם דומים.
- כיצד? האומר לחברו: „עשה עמי כו"כ ימים, ואקנה לך צמד בקר“, אינו חייב לתת לו צמד בקר, ועליו לשלם את השכר הראוי לו בעד אותה מלאכה. אבל אפשר, לפי המנהג, לשכור מינקת על מנת שיתפרו לה בגדים, ואם לא תואר מין הבגדים, חייבים לתת לה בגדים ממין בינוני.
567. מתנה שנתנה זר למשרת, אין להעלותה בשכרו.
 מתנות למשרתים.
568. מורה ששכרוהו ללמד חכמה או אומנות ונקבע זמן השכירות, יפה כחה של השכירות לאותו הזמן. יתר על כן, משעה שהיה המורה מוכן ללמד, הרי הוא בא על שכרו, אחד אם למד התלמיד ואחד אם לא למד.
- אבל אם נקבע הזמן — השכירות נפסדת. ובכגון זה, אם למד התלמיד, זכאי המורה בשכר, מה שאין כן אם לא למד.
 ואם לא נקבע הזמן.
569. המוסר את בנו לאומן ללמדו אומנות, ולא התנו הצדדים ביניהם דבר בנוגע לשכר, הרי אם לאחר שהתלמד הנער את האומנות דרשו שכר אחד מהשני, הולכים בוה אחר מנהג המקום.
570. אנשי הכפר ששכרו להם מורה, או אמאם, או חזן, ומלאו אלה את תפקידם, נוטלים הם את שכרם מאנשי הכפר.
 שכיר הצבור.
571. מי ששכרוהו על מנת שיעבוד בעצמו, אינו יכול להעסיק אחר במקומו.
 נשכר על מנת שיעבוד בעצמו.
- כיצד? מי שעשה מקח עם חיט על מנת שיתפור לו האחרון בגד בעצם ידיו בכו"כ גרש, חייב החיט לתפרו בעצמו; תפרו על ידי אחרים, ונשחת הבגד, חייב הוא בנוקו.
572. נעשה הקשר על דרך הסתם, יכול השכיר להעסיק אחר תחתיו.¹
 נשכר על דרך הסתם.
573. שוכר שאמר לשכיר: „עשה מלאכה זאת“, הרי זה לשון סתם. כיצד? מי שעשה חוזה עם חיט לאמור: „תפור בגד זה בכו"כ גרש“, ולא הגביל בדבריו שיתפרנו בעצמו, הרי אף אם מסר החיט את הבגד לתפירה לעוזרו, או לחיט אחר, זכאי הוא בשכר שהותנה.
574. כל הטפל לעבודה, ולא הותנה שהוא על השכיר, נוהגים בו לפי מנהג המקום, כגון המנהג שהחוטים משל החיט.
 מנהג המקום. בטפל לעבודה.

¹ עיי' זקי אלאוסטה נ. סלאח — C. A. 135/32 1 P.L.R. 795

575. חייב הסבל להכניס את המשא לתוך הבית. אבל אין הוא חייב להניחו במקומו.
- חובת הסבל.
576. אין השוכר חייב במזונות השכיר, אלא אם נהגו כך באותו מקום.
- מזונות השכיר.
577. סרסור שהיה מחזר עם הסחורה, ולא עלתה בידו למכרה, ונמכרה אחר כך על ידי הבעלים עצמם, או על ידי סרסור אחר, נוטל הסרסור השני את דמי הסרסרות משלם, ואין הסרסור הראשון נוטל כלום.
- סרסור שלא מכר הסחורה.
578. מי שנתן נכסיו לסרסור לאמר: „מכור לי אותם בכר"כ גרש", ומכרם הסרסור ביותר, העודף לבעלים, ואין הסרסור נוטל אלא דמי הסרסרות בלבד.
- סרסור שמכר ביותר.
579. סרסור שנטל את שכרו, ונמצא עורר על הנכסים, וטרפם, או שהוחזרו מחמת מום, אין לדרוש חזרה את דמי הסרסרות מהסרסור.
- נטל שכרו, ונמצא עורר.
580. מי ששכר פועלים בכר"כ גרש לקצור לו את קמת שדהו, ולאחר שקצרו חלק מהקמה נפתה שאר הקמה על ידי ברד, או נאנסה על דרך אחר, אין להם לפועלים בשכר שהותנה אלא שכר הקמה הקצורה בלבד, ואינם זכאים בכל השכר.
- פועלים לקצור ונאנסה חלק מהקמה.
581. כשם שיכולה המינקת שנחלתה לבטל את השכירות, כן רשאי גם השוכר לבטל את השכירות אם חלתה המינקת או הרחה, או אם בחל הילד בשדיה, או שהקיא את החלב.
- המינקת שחלתה.

שער שביעי.

על חובות המשכיר והשוכר וזכויותיהם

ובו שלשה פרקים.

פרק ראשון.

על מסירת המושכר.

582. הרשות הנתנת לשוכר מאת המשכיר, באפן שיהא אפשר לו לשוכר
מסירה, כיצד?
להפיק הנאה מהמושכר בלא מניעה, היא מסירתו.

583. קשר שכירות שלם שנקשר לזמן ידוע, או למרחק ידוע, צריך
המסירה, עד
אימתי?
שימסר בו המושכר לשוכר על מנת שישאר תחת ידו בקביעות ובלי הפסק עד
סוף הזמן, או עד קצה המרחק.

כיצד? מי ששכר עגלה ללכת בה למקום ידוע, או ששכרה למשך זמן ידוע, יכול הוא להשתמש בה עד שיגיע לאותו מקום, או עד סוף אותו הזמן. ואין המשכיר יכול ליטלה ולהשתמש בה לצרכיו תוך אותו הזמן.

584. מי שהשכיר נחלתו, וחפציו בתוכה, אין מעלים לו שכר כל זמן שלא מסרה פנויה, חוץ אם מכר לו גם את החפצים.

נחלה שחפציו המשכיר בתוכה.

585. מסר המשכיר את הבית, מלבד חדר אחד, שהכניס לתוכו את חפציו, מנכים את שכר החדר, ובשארית הבית הברירה ביד השוכר. ואם, לפני בטול השכירות, פנה המשכיר את הבית, ומסרו – השכירות מחייבת, כלומר, פקעה זכות הבטול.

חדר אחד שלא נמסר.

פרק שני.

על זכות שליטתם של שני הצדדים במושכר לאחר הקשר.

586. נכסים שאינם נגידים יכול השוכר להשכירם לאחר עד שלא החזיק בהם, מה שאין כן במטלטלים.

זכות השליטה לפני הנסילה.

587. מושכר שאין הבדל לגבו מי הם האנשים המשתמשים בו והנהגים ממנו, רשאי השוכר להשכירו לאחר.

588. מי ששכר דבר בשכירות נפסדת, והשכירו לאחר בשכירות שלמה ולאחריה, לאחר הנסילה, הרי זה מותר.

589. מי שהשכיר נכסיו לחברו לזמן ידוע בשכירות גמורה, הרי אם חזר והשכירם לאחר לאותו הזמן, אין השכירות השניה קיימת ומועילה.

השכיר לאחד, וחזר והשכיר לאחרים.

590. המשכיר שמכר את המושכר שלא מדעת השוכר, אין המכר קיים לגבי השוכר, אבל קיים הוא לגבי המוכר והלוקח.

ולא עוד, אלא שאם פלה זמן השכירות, מחייב המכר את הלוקח, ואין הוא יכול לסרב לקבל את הנכסים, חוץ אם דרש הלוקח את מסירת הממכר בטרם כלות זמן השכירות, וביטל השופט את המכר מחמת אי־אפשרות המסירה. ואם הסכים השוכר למכר, המכר קיים לגבי הכל.

אבל השוכר ששילם את השכר במוקדם, אין להוציא את המושכר מידו עד אם קיבל חזרה את השכר שנשתלם על ידו בעד הזמן שלא נהנה בו. ואם מסר השוכר את המושכר מבלי ששלמו לו שכרו חזרה, בטלה זכותו לעכב.

המשכיר שמכר את המושכר.

מוגילה. השכירות. שער ז'.

פרק שלישי.

על החזרת המושכר.

591. משכלתה השכירות חייב השוכר לסלק את ידו מהמושכר. השוכר משכלתה השכירות.
592. משכלתה השכירות אין לו לשוכר להשתמש במושכר כלל. השמוש במושכר.
593. כלתה השכירות, ורצה המשכיר ליטול נכסיו, חייב השוכר למסרם. חובת השוכר.
594. התזרת המושכר והשבתו אינה חובה על השוכר, ונטילת המושכר ככלות השכירות מוטלת על המשכיר. חובת המשכיר.
- כיצד? שכירות בית שכלתה, חייב המשכיר לבוא ולקבל את ביתו. הוא הדין בבהמה ששכרה ללכת בה למקום פלוני, חייבים הבעלים להמציא באותו מקום, ולקבל את בהמתם.
- ואם לא באו בעלים לקבלה, ואבדה הבהמה ביד השוכר שלא בפשיעה ושלא בזדון, אין הוא חייב באחריותה.
- ואולם אם שכרה ללכת בה ממקום ידוע ולהחזירה לשם, עליו להשיב את הבהמה לאותו המקום.
- ואם לא השיבה לאותו מקום, והביאה לביתו, והחזיקה אצלו, ומתה, חייב הוא בדמיה.¹
595. היתה החזרת המושכר כרוכה בהוצאות, הרי דמי ההולכה על המשכיר. הוצאות החזרה.

שער שמיני.

על אחריות לנזק
ובו שלשה פרקים.

פרק ראשון.

על אחריות לנזק ההנאה.

596. מי שהשתמש בנכסים שלא מדעת בעלים, הרי הוא בבהינת גזלן, ואין עליו לשלם בעד ההנאה. שמוש שלא מדעת הבעלים.

אבל אם היו הנכסים משל הקדש, או של קטן, חייבים בדמי ההנאה, כלומר בשכר-הראוי, מכל מקום; ואם היו הנכסים עשויים להשכיר, חייבים בדמי ההנאה, אם אין שמושם אגב בעלות, או אגב קשר.⁽²⁾

⁽¹⁾ עיין: יורשי עלאמי נ. היועץ המשפטי — C. A. 180/34 8 Rot. 545

⁽²⁾ עיין: וויינברג נ. לייבל — C. A. 6/30 3 Rot. 1162

כיצד? מי שדר בבית חבירו שלא ברשות ושלא על פי קשר שכירות, אינו חייב בשכר. אבל אם היה הבית מנכסי הקדש, או של קטן, בין שהשתמש בבית אגב בעלות, או אגב קשר, חייב הוא בשכר-הראוי בעד הזמן שדר בו, מכל מקום.

הוא הדין, אם שמש הבית פונדק, והשתמשו בו שלא אגב בעלות, או אגב קשר, חייבים בתשלום השכר-הראוי.

הוא הדין בסוס העומד להשכיר שנטלו אדם שלא מדעת בעליו, והשתמש בו זמן ידוע, הוא חייב בשכר הראוי.

597. נכסים שהשתמשו בהם אגב בעלות, הרי אף אם היו הנכסים עשויים שמוש אגב בעלות.

להשכיר, אין חייבים בדמי ההנאה.

כיצד? אחד השותפים שהחזיק זמן ידוע לבדו בנכסים משותפים, והשתמש בהם שלא מדעת שותפו, הרי אף אם היו הנכסים עשויים לשכר, אין השותף השני יכל לדרש ממנו את שכר חלקו, מאחר שהשתמש בהם בתור רכושו הוא.

598. נכסים שהשתמשו בהם אגב קשר, הרי אף אם היו הנכסים עשויים שמוש אגב קשר.

לשכר אין חייבים בדמי ההנאה.

כיצד? מי שמכר לאחר את חנות השותפות שלא מדעת שותפו, והחזיק בה הקונה משך זמן ידוע, ולא הסכים השותף השני למכר, והחזיר לעצמו את חלקו, הואיל והשתמש הקונה בחנות אגב קשר, הרי אף אם היתה החנות עשויה לשכר, אין שותף זה יכול לדרוש את שכר חלקו.

הוא הדין, אם מכר אדם טחנה בחזקת רכושו ומסרה לאחר, ולאחר שהחזיק בה הלוקח, ונהג בה מנהג בעלים משך זמן ידוע, נמצא עורר שהוציא בתוקף פסקדין את הטחנה מידו, אין העורר יכול ליטול דבר מהלוקח על חשבון השכר בעד הזמן שהשתמש בה, הואיל וגם בכגון זה בא השמוש אגב קשר.

599. מי שהעביד קטן שלא מדעת אפוטרופסו, הרי קטן זה יטול את המעביד קטן. השכר-הראוי לו לכשיגדיל. מת הקטן, יכולים אף יורשיו לגבות מאותו איש את השכר-הראוי.

פרק שני.

אחריות השוכר.

600. המושכר הוא משמרת בידי השוכר, בין אם היה הקשר שלם ובין המושכר, משמרת. שלא היה שלם.

601. שוכר שאבד המושכר בידו, אינו אחראי לנזק, אלא אם הניד, או אצל השוכר. שהיתה פשיעה מצדו, או שנהג בנגוד למה שהורשה.

602. המושכר שנשחת, או שנפחת ערכו בזדון השוכר, הרי הוא חייב בנזקו. בזדון
 כיצד? השוכר שהכה את הסוס ששכר, והרגו, או שנהגו בשגעון, וניזק הסוס, חייב בנזקו.
603. שוכר שלא השתמש במושכר כמנהג, הרי זה זדון, וחייב הוא בנזק וההפסד שנגרמו על ידי כך. שמוש השוכר
שלא כמנהג.
604. כיצד? שוכר שהשתמש בבגדים השכורים שלא כמנהג המקובל, ונתמעכו הבגדים, ונפחתו, חייב בנזקם. פשיעה בשמירתו.
- הוא הדין, אם עלה הבית באש מחמת שלהבת שהיתה יתר על המדה הראויה, הרי הוא חייב באחריותו.
605. נשחת המושכר, או שפחת מערכו מחמת פשיעת השוכר בשמירתו, חייב בנזקו. השוכר ששנה
מהשכירות.
606. כיצד? השוכר שפשע, ועזב את הסוס לנפשו במקום שאינו משתמר, ואבד הסוס, חייב הוא בדמיו.
607. השוכר שנהג בנגוד למה שהורשה, ועבר על תנאי הקשר, הרי הוא אחראי לנזק, אבל אם נהג באופן דומה למותנה, או באופן קל הימנו, אינו אחראי לנזק. אחרי כלות
השכירות.
608. כיצד? שכר בהמה לשאת עליה כו"כ אוקיות שמן, ונשא עליה כו"כ אוקיות ברזל, ומתה, חייב בדמיה, אבל אם נשא עליה משא השהו למשא השמן, או קל הימנו, פטור.
609. משכלתה השכירות נשאר המושכר פקדון בידי השוכר. לפיכך, אם השתמש השוכר במושכר לאחר כלות זמן השכירות, ונשמד תחת ידו, חייב בנזקו. הוא הדין, אם ככלות השכירות בקש המשכיר את בכסיו, ולא מסרם השוכר, ונשחתו ברשותו, חייב בנזקם.

פרק שלישי.

על אחריות השכיר לנזק.

607. חומר עבודת השכירות שנשחת בזדון השכיר, או בפשיעתו, חייב השכיר לשלם. זדון, או פשיעה.
608. זדון השכיר הוא מעשה שנעשה על ידו בנגוד לפקודתו של השוכר, בפירוש או דרך רמז. זדון, כיצד?
609. כיצד? מי שאמר לרועה, שהוא שכיר היחיד שלו: „רעה את הבהמות במקום פלוני, ואל תנהלן למקום אחר“, ולא רעה הרועה באותו מקום, והביאן למקום אחר, הרי זה זדון. ואם נאנסו הבהמות כשהוא רועה אותן במקום האחר, חייב הוא באחריותן.